

Britt-Marie Petersen

UBÅTEN I DALARÖ

I meddelanden från Marinarkeologiska Sällskapet (nr: 3, Arg. 11, 1988), har Erik Enström i en ledare framfört synpunkter på ubåtsfärderna på flöjtskeppet Anna Maria i Dalarö.

Det är bra att en debatt kommer igång angående turismens berättigande i marinarkeologiska sammanhang. Ubåtsfärderna är inte helt krasst inriktade på turister. Det finns en seriös tanke bakom. Haninge Turism har genom åren understött de marinarkeologiska projekten i Dalarö. Tanken är att inom kommunen bygga ett marint centrum och ett Skärgårdsinstitut, där tvärvetenskapliga forskningar inom marinarkeologi, ekologi, biologi, historia m m kan studeras.

Vi vet att miljöförstöringen i Östersjön är det största hotet mot våra skeppsvrak. Sikten under vattnet påverkas naturligtvis av detta förhållandet.

Tanken att bygga ett undervattensmuseum på "Saltskutan" föddes tidigt och innan skeppet identifierats som flöjtskeppet Anna Maria. Att bygga ett plexiglashölje kring vraket är inte helt realistiskt och skulle för all framtid skydda vraket från förorenat vatten och undervattensströmmar. Museet skulle fungera som ett studieobjekt för sportdykare och för studenter vid olika institutioner vid universitetet och turister skulle få möjlighet att se flöjtskeppet Anna Maria.

Bärgade föremål kan återföras till sina rätta platser i vraket och Annamarias rika historia illustreras i transparenta montrar i skeppets inre. Tills detta ev kan bli verklighet föddes tanken att använda en ubåt för att ge turister möjlighet att se ett antal skeppsvrak som ligger i Dalarö.

Haninge kommun är stolt över Dalarös marina historia. Tull- och lotsstationen och ankringsplatserna vid Älvsnabben och Dalarö Skans var viktiga för Sveriges handels- och örlogsflotta under stormaktstiden.

För att belysa detta har Haninge Kultur nämnd i samråd med Statens Sjöhistoriska Museum och de marinarkeologiska projektgrupperna i Dalarö målmedvetet, under fyra års tid, byggt upp en utställning i det nyskapade Skärgårdsmuseet i biblioteket i Dalarö.

I samarbete med Statens Sjöhistoriska Museum har ett 90-tal skeppsvrak inom Haninge Kommun dokumenterats i ett datasystem för att ge allmänheten en inblick i den marina historien. Dessutom visas videofilmer från olika marinärkeologiska projekt.

Tyvärr hade jag ej möjlighet att medverka vid ubåtsprojektets invigning i september, då jag befann mig på en marinärkeologisk kongress i Amsterdam. I oktober i samband med estlandsträffen på Dalarö Skans, fick jag möjlighet, att tillsammans med bl a 10 sportdykare från LM-dyk nedstiga på vraket. Det var ett spännande ögonblick!

Genom en TV-apparat ombord kunde vi följa två sportdykare som stod i fören. De hade planerat en dykning på flöjtskeppet Anna Maria, men de valde att följa ubåten i djupet. Senare dök de upp, till vår stora förtjusning, framför den stora rutan i ubåtens fär.

Besättningens information av vraket var mycket bra och turisterna uppmanades att två och två gå fram till fören och följa ubåtens färd längs styrbordssidans bordläggning. Varje snedlask, dvs skarv i bordläggningsplankorna syntes tydligt.

Vid en tidigare dykning inspekterade en kamrat och jag förhydningen i fören på 22 meters djup. Just då krånglade viktbältet och luften tog slut i tuberna, så vi var tvungna att avbryta dykningen. Planerna var att även hinna dokumentera galjonen, som ligger nedanför förstäven.

Nu fick jag tillfälle att se den från ubåten. Med en precision av några decimeter, styrde ubåten med sin känsliga spak, på direktiv över galjonen och varje detalj kunde inspekteras.

Naturligtvis kan inte en dokumentation från en ubåt ge fullständiga uppgifter. Insatser av dykare är nödvändiga när det gäller uppmätning och fotodokumentation.

Till sist frågar vi oss hur turisten upplevde ubåtsfärden? Det är mycket riktigt, som Erik Enström påpekar, att man bara ser en del av vraket. Det vore bra om modellen av flöjtskeppet Anna Maria presenterades på en tavla eller i turisthuset innan turisterna nedstiger i ubåten.

Detaljerna på vraket skulle som pusselbitar, vilket vi själva erfarit genom åren, stämma in i den bild vi har av vraket, i detta fall modellen av flöjtskeppet Anna Maria.

Ett förslag är att omge vraket med en plastbassäng, som skulle fyllas med klart vattenledningsvatten, som ger dykarna bättre sikt. I denna bassäng kan ett museum byggas av betong och plexiglas. (Wasa, fynd och bärgning, Edward Clason och Anders Franzén)

